

25. YILLIK TECRÜBENİN ARDINDAN TÜRK KENEŞİ BÜNYESİNDEKİ ÜLKELERDE SPOR İLİŞKİLERİ VE İŞ BİRLİKLERİ

ORASAM
ORTA ASYA ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: 228

ORASAM Raporları Dizisi No: 5

**25 YILLIK TECRÜBENİN ARDINDAN
TÜRK KENEŞİ BÜNYESİNDEKİ ÜLKELERDE
SPOR İLİŞKİLERİ VE
İŞ BİRLİKLERİ**

Prof. Dr. Kanat CANUZAKOV

Doç. Dr. Serdar GERİ

Doç. Dr. Bilal DEMİRHAN

2018

KTMÜ / Bişkek

УДК 796/799
ББК 75.4(3)
Ж 94

Ж 94 25 Yıllık Tecrübenin Ardından Türk Keneşi Bünyesindeki Ülkelerin Spor İlişkileri ve İş Birlikleri. Hazırlayanlar Prof. Dr. Kanat CANUZAKOV, Doç. Dr. Serdar GERİ, Doç. Dr. Bilal DEMİRHAN. Bişkek, 2018. 16 s.

ISBN 978-9967-9112-6-0

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yönetim Kurulu'nun 01.11.2017 tarih ve 2017-23.181 Nolu kararı ile yayınlanmıştır.
KTMÜ Cengiz AYTMATOV Kampüsü, Cal, Bişkek.

25 жылдык тажрыйбанын негизинде Түрк Кеңешинин алкагындагы өлкөлөрдүн спорттук байланыштары жана биргеликте аткарылган иштери.

Кыргыз-Түрк «Манас» университетинин башкармалыгынын № 2017-23.181 чечими боюнча чыгарылды. Чыкарууга 01.11.2017 кол коюлду.
Бишкек ш., Жал к.р., КТМУнун Ч. Айтматов атындагы кампусу.

Ж 4201000000-18

ISBN 978-9967-9112-6-0

УДК 796/799
ББК 75.4(3)
© КТМÜ, 2018

ORTA ASYA ARAŞTIRMALARI MERKEZİ (ORASAM)

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi bünyesinde 30 Aralık 2010 tarihinde kurulan Orta Asya Araştırmaları Merkezi (ORASAM), Orta Asya'daki gelişmelerin yakından izlenebilmesi ve derinlemesine anlaşılabilmesi için öncelikle Kırgızistan olmak üzere tüm bölgeyi kapsayan çalışmalar yürütmektedir. Bu çerçevede Orta Asya ile ilgili projeler yürütmekte, kitap ve çalışma raporları hazırlamaktadır. Ayrıca bölge içi ve dışından yetkililer ve akademisyenler ile toplantı ve seminerler düzenlemekte, aynı alanda çalışan kurum ve kuruluşlarla işbirlikleri gerçekleştirmekte, araştırma amacıyla Kırgızistan'a gelen akademisyenlere çalışmalarını için gerekli desteği vermektedir. ORASAM'ın internet sitesinde (orasam.manas.edu.kg) dört dilde (Kırgızca, Türkçe, İngilizce ve Rusça) bölge ülkeleri hakkındaki haberler ile Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi mensuplarının makale ve yorumlarına yer verilerek, Orta Asya'nın kavranmasına katkı sağlanmaktadır.

TAKDİM

1991 yılında Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Özbekistan'ın bağımsızlığına kavuşmasıyla Türkiye ve bu kardeş ülkeler arasında yeniden bağlar kurmak için değerli bir fırsat doğdu. Ortak bir geçmişe, aynı dil ve kültür hazinesine sahip altı bağımsız Türk devleti yeni yüzyıla birlikte hazırlanma arzusuyla, Gaspıralı'nın tespit ettiği "dilde, fikirde, işte birlik" hedefine uygun olarak, işbirliğini geliştirmek için 1992 yılında "*Türkçe Konuşan Devletler, Devlet Başkanları Zirveleri*" ile yola çıktılar ve süreç içinde bu ülkeleri bir araya getiren ortak etkinlikler, işbirlikleri ve kuruluşların temellerini attılar.

25 yılı geride bıraktığımız bu süreçte; 12 Temmuz 1993'te kurulan ve "ortak kültüre sahip Türk Halklarının gönül birlikteliğini ve kardeşliğini güçlendirmek, ortak Türk kültürünü gelecek nesillere aktarmak ve dünyaya tanıtmak için" çalışan *Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı* (TÜRKSOY) ilk teşkilat olma onuruna sahiptir. 21 Kasım 2008'de *Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi*'nin (TÜRKPA) kurulması ilişkilerin siyasi bir boyuta taşınarak, istikrarlı bir zemine oturtulması için atılan anlamlı bir adım olmuştur. 2010 yılında *Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi*, kısaca *Türk Konseyi* veya *Türk Keneşi* (TDİK) adlı kurumun kurulmasıyla Türk devletleri arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi kalıcı bir zemine taşınmıştır. 20 Ekim 2011'de Türk Konseyinin himayesi altında *Türk Dili Konuşan Ülkeler Ortak İş Konseyi* (Türk İş Konseyi), 23 Ağustos 2012'de *Türk Kültür ve Mirası Vakfı*, *Uluslararası Türk Akademisi*, 29 Mart 2013'te *Türk Üniversiteler Birliği*, 25 Ocak 2013'te *Avrasya Askerî Statülü Kolluk Kuvvetleri Teşkilâtı* (TAKM) kurulmuştur.

Bu ortak kuruluşların yanı sıra Türkiye ve Türk cumhuriyetleri arasındaki ilişkilerin derinleşip kök salması ve geleceğe birlikte yürüyecek nesillerin yetiştirilmesi için ortak üniversiteler de kurulmuştur. 31 Ekim 1992 tarihinde Kazakistan-Türkiye ikili ilişkileri çerçevesinde *Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi*'nin kurulma kararı alınmış ve iki ülkenin bu ortak üniversitesi 15 Ekim 1993 yılında Kazakistan'ın Türkistan şehrinde kurulmuştur. Ardından 30 Eylül 1995 tarihinde Kırgızistan-Türkiye ikili ilişkileri çerçevesinde imzalanan anlaşmayla Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi* (KTMÜ) kurulmuştur.

Geride bıraktığımız çeyrek asırda atılan adımlar, gerçekleştirilen etkinlikler ve işbirlikleri sayesinde temelleri atılıp işlerlik kazandırılan kuruluşlardan biri olan, iki kardeş ülkenin ortak üniversitesi *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi*'nde hazırlanan bu raporu, atılan adımların kalıcı olması ve ortak bir geleceğin kurulabilmesi temennisiyle okurlara takdim etmekten onur duyuyorum.

Prof. Dr. Sebahattin BALCI
KTMÜ Rektörü, Bişkek, 2017

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

1	ÖZET.....	3
2	GİRİŞ.....	3
3	TÜRKÇE KONUŞAN ÜLKELER DEVLET BAŞKANLARI ZİRVELERİNDE SPOR GÜNDEMİ.....	4
4	TÜRKÇE KONUŞAN ÜLKELERİN SPORTİF İŞBİRLİĞİNDE SPOR FEDERASYONLARI.....	4
5	TÜRK KENEŞİ.....	5
	5.1. Türk Keneşinin Sporla İlgili İşbirlikleri ve Faaliyetleri.....	6
	5.1.1. Birinci Türk Dünyası Üniversite Oyunları.....	6
	5.1.2. Uluslararası Spor Güvenliği Merkezi Anlaşması.....	6
	5.1.3. Uluslararası Gençlik Kampları.....	6
	5.1.4. I. Dünya Göçebe Oyunları	7
	5.1.5. II. Dünya Göçebe Oyunları	7
	5.2. Türk Keneşi Üniversiteler Birliğinin Sporla İlgili İşbirlikleri ve Faaliyetleri..	7
6	ÜYE ÜLKELERİN KENEŞ DIŞINDAKİ DİĞER KURUMLARLA YAPTIKLARI SPOR İŞBİRLİKLERİ VE FAALİYETLERİ.....	9
	6.1. Uluslararası Türk Dünyası Güreş Turnuvaları.....	9
	6.2. Issık Göl Uluslararası Bağımsız Devletler Topluluğu Ülkelerarası Spor Oyunları.....	10
	6.3. I.Türk Dünyası Üniversite Spor Oyunları.....	10
	6.4. Etno Spor Kültür Festivali.....	10
7	SONUÇ	10
8	ÖNERİLER.....	11
9	KAYNAKLAR.....	12

1.ÖZET

Bu rapor, Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi (Türk Keneşi) üyeleri, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye'nin aralarında gerçekleştirilen spor ilişkileri ve işbirliklerini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Rapor, 1992 yılında başlayıp günümüze kadar gerçekleştirilen Devlet Başkanları Zirveleri ile Türk Keneşi tarafından sporla ilgili alınan kararlar, işbirlikleri ile diğer uluslararası spor kuruluşları, federasyonlar ve kurumların gerçekleştirdikleri spor faaliyetlerini kapsamaktadır. Yapılan incelemeler sonucunda Keneşe üye ülkeler arasında spor ile ilgili alanlarda işbirliği ve faaliyetlerin her geçen gün artarak devam ettiği gözlemlenmiştir. Büyük sportif organizasyonların bütçelerinin karşılanması için ortak havuz kurulması ve Keneş üyesi ülkeler ulusal spor federasyonlarının bağlı olacağı "Türk Dünyası Spor Konfederasyonu"nun kurulmasının sportif işbirliğini arttıracığı kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Keneşine Üye Ülkeler, Spor İlişkileri, Spor İşbirlikleri

2.GİRİŞ

Küreselleşmeyle birlikte ülkelerin tek başlarına ayakta kalıp, kültürlerini ve sosyal değerlerini koruyarak gelecek nesillere aktarması kolay değildir. Son yüzyılda meydana gelen siyasi ve politik gelişmeler ülkelerin sınırlarında önemli değişiklikler meydana getirerek dünya haritasını yeniden şekillendirmiştir. Bu değişiklik furyasında Türk Cumhuriyetleri bağımsızlıklarını ilan ederek yeni dünya düzeninde yerlerini almışlardır. Bu zorlu süreç Türk soylu halkların pek çok alanda iş birliği yapmasını, birlikte hareket etmesini tercih olmaktan ziyade zorunluluk hâline getirmiştir¹. Bu zorunluluğu gerçekleştirebilmek, yeni dünya düzenine uyum sağlayabilmek ve birlikte hareket edebilmek amacıyla Türk Cumhuriyetleri kendi aralarında çeşitli alanlarda işbirliği anlaşmaları imzalamışlardır. Bu doğrultuda spor faaliyetleri de anlaşma metinlerinde yer almıştır.

Spor faaliyetleri; turizmden-çevreye, uluslararası barıştandayanışmaya, propagandadan-reklama, politikaya ve kültürel temasa kadar çok yönlü ve etkili bir araçtır. Spor faaliyetlerinin düzenlendikleri ülkelere gelen sporcu, antrenör, yönetici ve seyirci kitleleri o ülkenin coğrafyasını, iklimini, folklorunu, müziğini görür. Böylece yeni toplum ve kültürlerle tanışıp kendi kültürüyle karşılaştırmalar yaparak kültürel temas sağlanır². Kültürel temasın sağlanması ise birbirinden uzak ve farklı coğrafyalarda yaşayan ortak tarih, din ve kültürel kodları olan Türk halklarının birçok alanda birlikte hareket edebilmeleri için gerekli hatırlatmayı sağlayacaktır³.

Bu kaynaşmanın önemini fark eden Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri birbirleriyle yakın işbirliği faaliyetlerine yönelik girişimlerde bulunmuşlardır. Bu girişimler sonucunda Türkiye Cumhuriyeti liderliğinde "Türk Dili Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları Zirve" toplantıları düzenlenmiştir. Devam eden toplantı ve faaliyetler kurumsal yapı ihtiyacını ortaya çıkarmış ve bu doğrultuda Türk Keneşi kurulmuştur. Türk Keneşine üye olan Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye'nin aralarındaki kültürel temasları sağlayabilmeleri için önemli faktörlerden biri olan spor faaliyetleri, spor ilişkileri ve spor işbirlikleri bu raporda ele alınmıştır.

¹ Osman, Mert. "Türk Konseyi (Keneşi) Türk Üniversiteler Birliği ve Türk Üniversiteler Birliği I. Genel Kurulu", Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı: 53, Ocak 2015, s.274.

² Ahmet Azmi Yetim, Sosyoloji ve Spor, (İstanbul: Morpa Kültür Yayınları Ltd .Ş, 2005), s.130, s.158.

³ Mert, s.274.

3. TÜRKÇE KONUŞAN ÜLKELER DEVLET BAŞKANLARI ZİRVELERİNDE SPOR GÜNDEMİ

1992 yılından 2010 yılına kadar yapılan Türkçe Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları Zirve toplantıları incelendiğinde, Türk Keneşi kurulana kadar 10 toplantı gerçekleştirildiği görülmüştür⁴. Spor kavramı, Bakü'de 8 Nisan 2000 tarihinde yapılan altıncı zirvede ele alınıp sporla ilgili ilişkilerin derinleştirilmesi ve tecrübe değişiminin geliştirilmesi vurgulanmış ve bildirilere geçmiştir⁵. Sporla ilgili tecrübe aktarımı sporcuların sportif yeteneklerini geliştirmesi açısından yapılacak ortak kamplar ve müsabakalarla mümkün olabilmektedir. Bu sayede sporcular her ülkede yapılan farklı antrenman yöntemleri ile taktik çalışmalarını birbirlerine aktarabilmektedir. Bu faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için keneşe üye ülkelerin Spor Federasyonları arasında işbirliği anlaşmalarının yapılması gerekmektedir. Bu işbirliği büyük spor organizasyonlarının düzenlenmesi ve modern spor tesislerinin projelendirilmesi gibi birçok alanda kazanımlar sağlayacaktır.

2-3 Ekim 2009 tarihlerinde Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Nahçıvan şehrinde düzenlenen dokuzuncu zirveye kadar spor ilişkileri ile ilgili somut adımlar atılmasa da sporun ilişkilerinin güçlendirilmesi tekrar vurgulanmış ve ilgili alanlardaki yapılacak projelerin destekleneceği belirtilmiştir⁶. 16 Eylül 2010 tarihinde İstanbul'da gerçekleşen onuncu zirve toplantısında spor ve diğer alanlardaki ilişkilerin geliştirilmesinin karşılıklı yararı teyit edilmiştir⁷. Böylelikle spor terimi devlet zirvesi gündemlerinde yer almaya başlamış 2009 yılında Nahçıvan Anlaşması'na göre de Türk Keneşinin kurulmasıyla uygulama çalışmalarına geçilmiştir.

4. TÜRKÇE KONUŞAN ÜLKELERİN SPORTİF İŞBİRLİĞİNDE SPOR FEDERASYONLARI

Türkçe konuşan ülkelerin spor alanında işbirliği sağlamaları özel çaba harcanmasını gerektirecek bir konudur. Spor ilişkileri ve işbirlikleri ülkelerin ekonomik gücüne, uluslararası federasyon birliği üyeliklerine ve politik kararlarına bağlı olarak meydana gelecek zorluklar kısaca incelenecek olursa:

Spor faaliyetlerinin düzenlenmesi ekonomik açıdan güçlü olmayı gerektirir. Örneğin Azerbaycan'da Haziran 2015'te düzenlenen 50 ülkeden 5730 sporcunun katıldığı ve 20 branşta gerçekleştirilen I. Avrupa Spor Oyunlarının genel bütçesi 1.12 Milyar ABD dolarıdır⁸. Dolayısıyla Keneşe üye ülkeler arasında gerçekleştirilecek spor organizasyonlarına ev sahipliği yapacak ülkenin ekonomisinin bu tür organizasyonları kaldıracak güçte olması gerekir. Bağımsızlığını yeni kazanan Türk Cumhuriyetlerinin kaynak kullanma önceliğini spordan farklı alanlarda kullanma eğilimi doğaldır. Bu nedenle büyük sportif organizasyonların bütçelerinin ortak havuzda karşılanması sürdürülebilirlik için önemlidir.

Ulusal sportif faaliyetlerin düzenlenmesinde ülkelerin spor federasyonları önemli rol oynamaktadır.⁹ Uluslararası organizasyonlar ise bu federasyonların bağlı olduğu uluslararası federasyon birlikleri ile düzenlenir. Keneş üyesi ülkelerin hangi uluslararası federasyon birliğine üye olacağı genellikle coğrafi konumuna göre şekillenmektedir. Dolayısıyla sportif açıdan yapılan müsabakalarda Türk Cumhuriyetleri müsabaka ve etkinlik takvimleri farklılık göstermektedir. Örneğin, Türkiye, Avrupa kıtasına daha yakın olması sebebiyle Avrupa uluslararası spor

⁴ <http://www.turkkon.org/tr-TR/1992-2010-zirveler-sureci/4/911>

⁵ [http://turkkon.org/tr-TR/baku-bildirisi-\(2000\)/4/911/911/293](http://turkkon.org/tr-TR/baku-bildirisi-(2000)/4/911/911/293)

⁶ http://www.turkkon.org/Assets/dokuman/03_a_NahcivanBildirisi2009_Turkce_9_Zirve_20140418_103500.docx

⁷ [http://turk.kon.org/tr-TR/istanbul-bildirisi-\(2010\)/4/911/911/288](http://turk.kon.org/tr-TR/istanbul-bildirisi-(2010)/4/911/911/288)

⁸ https://tr.wikipedia.org/wiki/2015_Avrupa_Oyunlar%C4%B1

⁹ <http://www.sportsahalari.gen.tr/spor-federasyonlari.html>

federasyonlarına üyedir. Bir diğer üye ülke ise Azerbaycan'dır. Uluslararası spor arenasında Türkiye ve Azerbaycan Avrupa müsabaka ve etkinlik takvimine dâhildir¹⁰. Kırgızistan ve Kazakistan ise Asya uluslararası spor federasyonlarına üyedir. Ancak Kazakistan milli futbol takımı 2002 yılında Asya Futbol Konfederasyonundan ayrılarak UEFA'ya üye olmasıyla Avrupa müsabakalarında yer almaya başlamıştır¹¹. Bu bağlamda Keneş üyesi ülkelerin spor federasyonlarının bağlı olacağı uluslararası federasyonlar birliğinin kurulması, sportif alanda daha fazla faaliyet yapılmasını ve kaynaşmayı sağlaması beklenmektedir.

5. TÜRK KENEŞİ (TÜRK KONSEYİ)

Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi Kurulmasına Dair Nahçıvan Anlaşmasına göre; Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye'nin üyeliğinde Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi (Türk Konseyi - TDÜİK) kurulmuştur. 2009 yılında kurulan Konsey organları; Devlet Başkanları Konseyi, Dışişleri Bakanları Konseyi, Kıdemli Memurlar Komitesi, Aksakallar Konseyi ve Sekretarya'dan oluşmaktadır. Türk Konseyi, Türk Akademisi, Türk Kültür ve Mirası Vakfı ve Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSÖY), Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi (TÜRKP) ve Türk İş Konseyi kurumları için bir şemsiye kuruluş niteliğindedir. Türk Konseyi'nin temel amacı, Birleşmiş Milletler Anlaşması'nın amaçları ve ilkelerini benimseyerek, barış ve güvenliğin korunması ile iyi komşuluk ilişkileri geliştirmek, Türk Dili Konuşan devletler arasında kapsamlı işbirliğini derinleştirmek, bölgesel ve küresel barış ile istikrara katkıda bulunmak olarak tanımlanmıştır. Bu katkıyı gerçekleştirebilmek için Konsey Nahçıvan Anlaşması'nın diğer maddeleriyle birlikte 2. Maddesini (bilim ve teknoloji, eğitim, sağlık, kültür, spor ve turizm alanlarında etkileşimin genişletilmesi) gündeminde tutmuştur^{12 13 14 15}.

Türk keneşinin teşkilat yapısı incelendiğinde üye ülkeler arasındaki spor ilişkilerini düzenleyecek bir organ veya yan kuruluş olmadığı görülmektedir. Keneş herhangi bir spor faaliyetinin yapılmasını istediğinde üye ülkelerdeki ilgili bakanlıklar ile sekretaryayı görevlendirmektedir. Bakanlıklarının bürokratik yapısı ve yavaş işleyişleri karar almada zorluklaraşanmasına neden olmaktadır. . Bu durum ülkeler arasında koordinasyon eksikliğini beraberinde getirmekte dolayısıyla spor ilişkilerinin istenilen düzeye gelmesini engellemektedir. Bu nedenle özel bütçeye sahip yetkiyle donatılmış keneşe bağlı bir birim kurulması ihtiyaç haline gelmiştir. Bu kurumun oluşturulması yapılacak organizasyonların nasıl olması gerektiği, bütçe planlaması, spor tesislerine göre spor branşlarının belirlenmesi konularında kolaylık sağlayacaktır. Ayrıca amaca uygun geleneksel spor branşlarının yapılabilmesi ve organizasyonların devamlılığı açısından oldukça önemli bir yere sahip olacaktır.

5.1. Türk Keneşinin Sporla İlgili İşbirlikleri ve Faaliyetleri

Türk Keneşinin 2009 yılında kurulması ile birlikte 2017 yılına kadar sporla ilgili yapılan işbirlikleri ve faaliyetler kapsamında, Birinci Türk Dünyası Üniversite Oyunları, Gençlik ve Spor Bakanları Toplantısı, Uluslararası Spor Güvenliği Merkezi Anlaşması, Uluslararası Gençlik Kampları, I. Dünya Göçebe Oyunları ile II. Dünya Göçebe Oyunları ele alınmıştır.

¹⁰ https://tr.wikipedia.org/wiki/Azerbaycan_Millî_Futbol_Takımı

¹¹ https://tr.wikipedia.org/wiki/Kazakistan_Millî_Futbol_Takımı

¹² http://www.turkkon.org/Assets/dokuman/02_a_NahcivanAnlasmasi_Turkce_20140418_103111.pdf.

¹³ http://turkkon.org/tr-TR/genel_bilgi/1/10

¹⁴ [http://turkkon.org/tr-TR/istanbul-bildirisi-\(2001\)/4/911/911/292](http://turkkon.org/tr-TR/istanbul-bildirisi-(2001)/4/911/911/292)

¹⁵ http://www.turkkon.org/tr-TR/organizasyon_semasi/1/11#

5.1.1. Birinci Türk Dünyası Üniversite Oyunları

2015 yılında Türkiye’de düzenlenmesi planlanan Birinci Türk Dünyası Üniversite Oyunları ekonomik sebeplerden dolayı gerçekleştirilememiştir. Ancak bu spor organizasyonunun 2018 yılında Türk Keneşi Birinci Üniversite Spor Oyunları (Turkic Universiade) ismiyle Azerbaycan’da yapılması kararlaştırılmıştır. Spor alanındaki bir başka gelişme ise Türk Keneşi Gençlik ve Spor Bakanları toplantılarının başlamış olmasıdır. Türk Keneşine üye ülke temsilcilerinin yer alacağı “Gençlik Konseyi”nin toplantıya istek, görüş ve önerilerini sunabilmeleri gelecekte yapılacak yeni spor faaliyetlerinin kalitesini arttıracaktır¹⁶. Bu faaliyetler gerçekleştirilirken sporla ilgili Uluslararası Spor Güvenliği Merkezi (ICSS) ile yapılan anlaşma önemli bir gelişmedir.

5.1.2. Uluslararası Spor Güvenliği Merkezi Anlaşması

Bilindiği üzere Uluslararası Spor Güvenliği Merkezi (ICSS); sporda güvenlik ve bütünlüğün sağlanması amacıyla kurulmuş, dünya çapında saygınlığa sahip, bağımsız, kar amacı gütmeyen uluslararası bir kurumdur. Spor şike, dolandırıcılık gibi usulsüzlüklere karşı korumaya çalışan kurum, spor etkinliklerinin güvenliği ile spor alanındaki kritik sorunların çözümünde vazgeçilmez bir aktör konumundadır. ICSS sporu korumak için Ulusal Olimpiyat Komiteler, Uluslararası Federasyonlar, şehirler, ligler, kulüpler, büyük organizatörler ve diğer paydaşlarla çalışır. Dünya çapında tecrübe sahibi uzman ve danışmanlardan oluşan ICSS ekibi, UNICEF, INTERPOL, Avrupa Komisyonu, IOC gibi kurumların yanı sıra FIFA, UEFA gibi önde gelen uluslararası spor örgütleri ile çalışma tecrübe ve birikimine sahiptir¹⁷. Böylece Türk Keneşi düzenlediği spor faaliyetlerinin güvenilir olup örnek alınması için gerekli standartları ve işbirliğini sağlamıştır.

5.1.3. Uluslararası Gençlik Kampları

Uluslararası Gençlik Kampları genel olarak farklı milletler arasında ekip çalışması teşvik ederek, bireylerde benlik saygısı ve güveni artırma ile kültürler arası ilişkileri teşvik etmeyi, farklı kültürleri hoşgörüyü kabul edebilmeyi amaçlar¹⁸. Ayrıca kamplarda farklı ülkeleri görme imkânı ve farklı ülkelerden arkadaşlar edinmenin yanı sıra yapılan faaliyetlerle de gençlerin fiziksel sosyal ve zihinsel gelişimi sağlamaktadır. Özellikle kamplar süresince gerçekleştirilen sportif oyunlar ve yarışmalar genelde takım halinde yapılmaktadır. Takım oyunuyla birlikte bireyler hoşgörüyü, liderliği, paylaşmayı, özgüveni, yardımseverlik duygusunu ve fairplay ruhunu öğrenir. Liderlik özellikleri gelişen bireyler aynı zamanda zorluklara karşı yaratıcı çözümler bulmayı da öğrenirler.

Bu kapsamda, Türk Keneşi ve Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı işbirliğiyle 19-25 Ağustos 2015 ve 27 Ağustos-2 Eylül 2015 tarihlerinde Trabzon ve Samsun’da Türk Keneşi “Birinci Uluslararası Gençlik Kampı” gerçekleştirilmiştir. Başvurularda özellikle keneşe üye ülkelere 18-25 yaş aralığında ülkesinin kültürünü, tarihini, toplumsal yapısını bilen, devlet bilincine sahip gençler arasında dostluk ilişkileri geliştirmeye istekli bireyler seçilmişlerdir. Kamp sonunda üye ülke gençlerinin ortak kültür ve ortak gelecek değerleri kazanmaları sağlanmıştır. Türk Keneşinin İkinci Uluslararası Gençlik Kampının “Ortak Kültür, Ortak Gelecek ve Genç Liderler” sloganı ile 25-31 Temmuz 2016 (Erkekler) ve 02-08 Ağustos 2016 (Bayanlar) tarihlerinde Samsun’da gerçekleştirilmesi planlanmıştır¹⁹. Ancak ilerleyen bir tarihte yapılmak üzere ertelenmiştir.

¹⁶ <http://www.turkkon.org/en-US/turk-kenesi-birinci-genclik-ve-spor-bakanlari-toplantisi-4-mart-2016-tarihinde-istanbul%E2%80%99da-gerceklestirilmistir/3/1056/1056/2563>

¹⁷ <http://www.theicss.org/en/about/section/what-we-stand-for/>

¹⁸ <http://www.internationalcamp.co.uk/>

¹⁹ <http://www.turkkon.org/tr-TR/turk-kenesi-ikinci-uluslararasi-genclik-kampi-basvurulari-basladi/3/54/54/2807>

5.1.4. I. Dünya Göçebe Oyunları

I. Dünya Göçebe Oyunları Kırgızistan'ın ev sahipliğinde Issık Göl bölgesindeki tatil merkezi Çolpon Ata'da, 9-14 Eylül 2014 tarihlerinde yapılmıştır. Oyunlar, Çolpon Ata'daki, 7 bin seyirci kapasiteli hipodrom, "Ruh Ordo" Kültür Merkezi'nde ve Kırçın Yaylası'nda gerçekleştirilmiştir. Göçebe topluluklarının milli spor geleneklerini geliştirmeyi ve tanıtmayı amaçlayan organizasyonda Gökbörü (Oğlak Kapmaca), Kırgız güreşi, Alış (Güreş), Oodariş (At Sirtında Güreş), At Çabış, Corgo Salış (Rahvanlı Koşu), Kız Kuumay (Kız Kovalamaca), Kunan Çabış (Uzun Mesafeli At Koşusu), Toguz Korgool (Dokuz Taş Oyunu) ve Aşık yarışmaları yapılmıştır. Oyunlara; Kırgızistan, Almanya, Avusturya, Azerbaycan, Afganistan, Beyaz Rusya, Brezilya, Kazakistan, Litvanya, Moğolistan, Rusya, ABD, Tacikistan, Türkmenistan, Türkiye, Özbekistan, Fransa, İsveç, Güney Kore'den 583 oyuncu katılmıştır. Oyunların açılışında Kırgız kıyafetli genç kızların dans gösterileri, göçebe yaşam kültürü videoları ile oyun sahneleri gösterilmiştir. Oyunlarda; 16 altın, 20 gümüş ve 19 bronz madalya alan Kırgızistan birinci olmuştur. 10 altın, 9 gümüş ve 9 bronz madalya ile Kazakistan ikinci, 3 altın, 3 gümüş madalya ile Türkmenistan üçüncülüğü kazanmıştır²⁰. Bu oyunlar sayesinde spor birleştirici araç görevini yerine getirerek Türk boylarının biraraya gelmesini sağlamıştır.

5.1.5. II. Dünya Göçebe Oyunları

II. Dünya Göçebe Oyunları 3-8 Eylül 2016 tarihleri arasında Kırgızistan'ın Issık-Göl Bölgesindeki Çolpon-Ata'da gerçekleştirildi. Dünya göçebe medeniyetinin tarihsel ve kültürel mirasının korunması ve canlandırılması misyonu ile düzenlenen oyunların sloganı "Güçte Birlik, Ruhta Birlik"tir. Oyunlara 62 ülkeden 1612 sporcu katılmıştır. Oyunlardaki branşlar; Ordo, At Yarışı, Gökbörü (Oğlak Kapmaca), Er Eniş, Cirit, Alış (Güreş), Kırgız Güreşi, Kazak Güreşi, Güreş, Gülaş, Aba Güreşi, Ağaç Güreşi, Toguz Korgool (Dokuz Taş Oyunu), Mangala, Geleneksel Ok Atışı, Salburun'dur. Oyunlarda; 25 altın, 25 gümüş ve 29 bronz madalya alan Kırgızistan birinci olmuştur^{21 22}.

5.2. Türk Keneşi Üniversiteler Birliğinin Sporla İlgili İşbirlikleri ve Faaliyetleri

Türk Keneşine üye ülkelerin yükseköğretim kurumları arasında ortak bir yükseköğretim alanı kurarak işbirliğinin artırılması amacıyla Türk Üniversiteler Birliği kurulmuştur. Üniversiteler ortak projeler, öğrenci değişimleri, öğretim elemanları değişimi vb. birçok faaliyet organize etmektedir²³. Keneşe üye ülkelerden Türkiye ile Kazakistan, 1993 yılında özerk statüye sahip, ortak devlet üniversitesi olan Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesini kurmuşlardır. Üniversitenin Sanat Fakültesine bağlı Askerlik Hazırlık Öğretmenliği ile Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği programları bulunmaktadır. Sporla ilgili bu programlarla Türkiye uyruklu öğretim elemanı bulunmamaktadır. Akdeniz Üniversitesi ile karşılıklı eğitim işbirliği anlaşmaları bulunmaktadır²⁴.

Keneşe üye ülkelerden Türkiye ile Kırgızistan, 1995 yılında ortak devlet üniversitesi olan Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesini kurmuşlardır. Üniversitede Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokuluna bağlı, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ile Antrenörlük Eğitimi programları bulunmaktadır²⁵.

²⁰ https://tr.wikipedia.org/wiki/Всeмирные_игры_кочевников_2014

²¹ https://tr.wikipedia.org/wiki/Всeмирные_игры_кочевников_2016

²² "World Nomad Games 2016", <http://worldnomadgames.com/en/>, 10.06.2016.

²³ <http://www.turkkon.org/tr-TR/kultur-egitim-ve-bilim-isbirligi/3/33/33/37>

²⁴ <http://www.ayu.edu.tr/index.php?sayfa=bedenegitimi>

²⁵ <http://manas.edu.kg/index.php/kurumsal/tanitim/tarih%C3%A7e>

Bir kardeşlik projesi olan Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu sportif faaliyetleriyle Türkiye ile Kırgızistan arasında bir köprü vazifesi görmektedir. Türkiye Cumhuriyeti “Herkes İçin Spor Federasyonu” ile yaptığı protokolle Kırgızistan’da her sene uluslararası geçerliliğe sahip Wellness I. ve II. Kademe Antrenörlük Kursları düzenlemektedir. Ayrıca “Türkiye Basketbol Federasyonu” ile birlikte Kırgızistan’da uluslararası Antrenörlük Kursları düzenlenmiştir. Değişim programları sayesinde öğrenci değişimleri sağlanmaktadır. Türkiye’den sporla ilgili öğretim üyeleri ve alanında uzman konuşmacılar çağırılarak spordaki güncel gelişmeler öğrencilere aktarılmaktadır.

Yüksekokul tarafından üniversitenin farklı bölümleri ile ortaklaşa sempozyumlar düzenlenmiştir. Bu sempozyumlardan ilki Türk Halklarının Geleneksel Spor Oyunları sempozyumudur. 20-22 Kasım 2014 tarihinde Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir. Sempozyumun temel amacı Kırgızistan’da, 9-14 Eylül 2014 tarihlerinde düzenlenen I. Dünya Göçebe Oyunları için akademik altyapının sağlanması olarak belirlenmiştir. Sempozyuma geleneksel sporlarla ilgili bilim dallarından çok sayıda uzman katılmıştır ve 53 bildiri sempozyum kitapçığında basılmıştır. Sempozyumda bilimsel açıdan geleneksel spor oyunlarının tanımlanması, tarihsel derinlikleri, oyunlardaki ortak değerlerin tespiti, ileride yapılabilecek çalışmalar ele alınmıştır. Sempozyumun sonuç bildirgesinde, spor oyunlarının tarih, arkeoloji gibi farklı bilim dalları ile ele alınması, bazı bilimsel çalışmalarda kullanılan göçmen sözcüğü yerine kullanılabilir alternatiflerin belirlenmesi, sempozyum, kongre vb. faaliyetlerin düzenli yapılması, oyunların olimpiyat formatına getirilmesi, sınıflandırılması, kurallarının standartlaştırılması ve düzenli olarak gerçekleştirilmesi önerilmiştir²⁶.

Yapılan I. Sempozyumun sonuç bildirgesinde alınan kararlara istinaden Türk Halklarının Geleneksel Spor Oyunları II. Uluslararası Sempozyumu, 27-28 Ekim 2016 tarihleri arasında Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesinde II. Dünya Göçebe Oyunlarından sonra gerçekleştirilmiştir. Sempozyum kitapçığı basım aşamasındadır.

Sempozyumlar değerlendirildiğinde geleneksel sporlarla ilgili akademik altyapının oluşmaya başladığı görülmektedir. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesinde, Türk Halklarının Geleneksel Spor Oyunları Araştırma ve Uygulama Merkezi’nin kurulması fikri bu duruma güzel bir örnektir. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi bu fikri hayata geçirecek çalışmalara başlamıştır.

Türk Keneşi Üniversiteler Birliği dönem başkanlığını yürüten Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesinde, 15 Şubat 2017 tarihinde Kırgızistan’a üye üniversiteler arasında Mangala ve Dokuz Koorgol oyunlarında Dostluk Turnuvası düzenlenmiştir. Turnuvanın koordinasyonunu Türk Keneşi Üniversiteler Birliği Öğrenci Keneşi yapmıştır. Turnuvada takım olarak, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi birinci, Kırgız Milli Üniversitesi ikinci, Bişkek Sosyal Bilimler Üniversitesi üçüncü olmuştur²⁷.

Türk Keneşine üye üniversiteler arasında Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ev sahipliğinde 15-19 Mayıs 2017 tarihlerinde, “I. Türk Üniversiteler Birliği Spor Oyunları”nın yapılması planlanmaktadır²⁸.

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu koordinatörlüğünde

²⁶ Türk Halklarının Geleneksel Spor Oyunları, Editörler: Anvarbek Mokeyev, Fahri Unan, Olcobay Karatayev, Osman Yorulmaz, Ceenbek Alimbayev, Cengiz Buyar, *Türk Halklarının Geleneksel Spor Oyunları Uluslararası Sempozyumu* (20-22 Kasım 2014) *Bildirileri*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları Bişkek 2015, s. 271-272.

²⁷<http://www.manas.edu.kg/index.php/haber-duyuru/2994--turk-kenesi-turk-universiteler-birligi-toplantisi-yapildi>

²⁸ <http://turkunib.org/events/3/>

yürütülen “Kırgızistan’ı Uluslararası Müsabakalarda Temsil Eden Milli Sporcuların Performans Analizleri” isimli projede Kırgızistan’dan 7, Türkiye’den 4 kurum işbirliği yapmaktadır. Bu sayede sporcuların performansının artırılmasına yönelik çalışmaların yanı sıra Kırgızistan’ın genç akademisyenlerinin modern ölçüm yöntemleri ve spor bilimine entegrasyonları konusunda katkı sağlanmış olacaktır. Ayrıca proje, Kırgızistan ve Türkiye’deki spor federasyonları ve üniversitelerin işbirliği yapması açısından da büyük önem taşımaktadır.

Yine Keneş üyesi Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından 14-17 Mayıs 2015 tarihlerinde 1. Uluslararası Türk Dünyası Çocuk Oyun ve Oyuncakları Kurultayı gerçekleştirilmiştir²⁹.

Görüldüğü üzere Türk Üniversiteler Birliğinin ortak gerçekleştirdiği faaliyetlerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır.

6. ÜYE ÜLKELERİN KENEŞ DIŞINDAKİ DİĞER KURUMLARLA YAPTIKLARI SPOR İŞBİRLİKLERİ VE FAALİYETLERİ

Bağımsızlıkları sonrası bayraklarını temsil etme fırsatı bulan Türk Cumhuriyetleri dünya spor arenasında birçok önemli organizasyona katılarak ülkelerini temsil etmişlerdir. Bu bağlamda yapılan önemli organizasyonlardan bazılarını aşağıda değinilmiştir.

6.1. Uluslararası Türk Dünyası Güreş Turnuvaları

Uluslararası Türk Dünyası Güreş Turnuvaları, Türkiye Cumhuriyetlerinin spor işbirliklerini gösterdiği en iyi örneklerden birisidir. Turnuva on iki yıldır düzenli olarak yapılmaktadır ve turnuvalara genel olarak 130 ile 180 sporcu katılmaktadır. 30 Nisan-1 Mayıs 2016 tarihinde 12.si düzenlenen Uluslararası Türk Dünyası Fevzi Şeker Güreş turnuvasını T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı, Türkiye Güreş Federasyonu ve Kâğıthane Belediyesi ortaklaşa organize etmiştir. Turnuvaya; Azerbaycan, Bosna Hersek, Bulgaristan, Kosova, Kırgızistan, Ukrayna, Kazakistan, KKTC, Makedonya, Türkiye (İstanbul Karması) katılmıştır. Turnuvanın 13.sü 13-14 Mayıs 2017 tarihlerinde İstanbul’da düzenlenecektir^{30 31}.

6.2. Issık Göl Uluslararası Bağımsız Devletler Topluluğu Ülkelerarası Spor Oyunları

Keneş üyesi ülkelerin büyük bir kısmının (Katılan ülkeler; Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan v.d.) katıldığı önemli organizasyonlardan bir tanesi olan “Issık Göl VIII. Uluslararası Bağımsız Devletler Topluluğu Ülkelerarası Spor Oyunları”, 11 Eylül 2012 tarihinde Kırgızistan’da yapılmıştır.³²

6.3. I. Türk Dünyası Üniversite Spor Oyunları

Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu ile Gazi Üniversitesi'nin ortaklaşa düzenlediği 1. Türk Dünyası Üniversite Spor Oyunları 25-31 Ekim 2010 tarihleri arasında Ankara’da düzenlenmiştir. Organizasyonun gerçekleşmesinde Milli Piyango İdaresi, Spor Toto, Tika, Türk Tanıtma Fonu ile Ankara Büyükşehir Belediyesinin katkıları olmuştur. Turnuvaya, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Türkiye’den sporcu, idareci ve antrenör olmak üzere toplam 300 kişi katılmıştır. Bu turnuvanın daha da geniş kapsamlı yapılması gerekliliği tüm

²⁹ <http://www.kongretakvimi.net/1-uluslararasi-turk-dunyasi-cocuk-oyun-ve-oyuncaklari-kurultayi/>

³⁰ <http://www.yeniakit.com.tr/haber/12uluslararasi-turk-dunyasi-fevzi-seker-gures-turnuvasi-167499.html>

³¹ <http://hasbahcegazetesi.com/12-uluslararasi-turk-dunyasi-fevzi-seker-gures-turnuvasi-basliyor/>

³² <http://www.kabar.kg/rus/sport/full/40093>

katılımcıların ortak fikri olmuştur. Bu vesile ile 1. Türk Dünyası Üniversite Spor Oyunları'nda yapılan toplantıda, Türk Dünyası Üniversite Spor Birliği kurulmasına karar verilmiştir^{33 34}. Türk Keneşinden bağımsız olarak düzenlenen bu faaliyetin sürekliliği ekonomik sebeplerden dolayı sağlanamamıştır.

6.4. Etno Spor Kültür Festivali

Geleneksel sporların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için düzenlenen başka faaliyetlerde bulunmaktadır. Dünya Etno Spor Konfederasyonu tarafından düzenlenen Etno Spor Kültür Festivali 26-28 Ağustos 2016 tarihinde Türkiye'de gerçekleştirilmiştir. Festivalde, Aşık Oyunu, Mangal, Gökbörü, Şalvar Güreşi, Aba Güreşi gibi 11 geleneksel spor branşında yarışmalar yapılmıştır. Dünya Etno Spor Konfederasyonu festivali daha da ileriye götürerek İstanbul'da I. Dünya Etno Oyunları düzenlemeyi planlamaktadır^{35 36}. Bu oyunlar sayesinde Keneşe üye ülkeler ile tüm Türk Cumhuriyetlerinin buluşma imkânı sağlanacaktır.

7. SONUÇ

Türk Keneşine üye olan ve aynı soydan gelen ülkelerin buldukları bölge içerisinde güçlü olabilmeleri adına her alanda işbirliği yapmaları kaçınılmaz bir gereksinimdir. Türk Cumhuriyetleri bu gereksinimi karşılamak adına Devlet Başkanları Zirvesinde buluşmuşlardır. Gerçekleştirilen zirvelerde birçok konu ele alınırken spor da unutulmamıştır. Türk Keneşinin kurulmasıyla zirvelerde konuşulan spor ilişkileri kavramı uygulamaya dönüşmüştür. Bu bağlamda, Türk Keneşi önderliğinde Göçebe Oyunları ile Gençlik Kampı düzenlenmiştir. Türk Dünyası Üniversite Spor Oyunlarının yapılması planlanarak takvime bağlanmıştır. Durum genel olarak değerlendirildiğinde, Türk Keneşine üye olan Türk Cumhuriyetlerinin birbirleriyle spor ilişkilerinin istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Ancak son yıllarda Türk Keneşinin gerçekleştirdiği ve gerçekleştirmeyi planladığı faaliyetler sayesinde spor işbirlikleri artarak devam etmektedir.

8.ÖNERİLER

- Kültürlerin gelecek nesillere aktarılmasında en önemli araçlardan birisi oyundur. İnsanların istekleri, sevinçleri, kederleri, gelenekleri oyunlarla anlam bulur. Bu bağlamda düzenlenen Göçebe Oyunları kültür alışverişini sağlamak üzere her yıl farklı ülkelerde düzenlenebilir.
- Türk Dünyası Ülkelerin katılımıyla 12 yıldır aralıksız bir şekilde gerçekleştirilen “Uluslararası Türk Dünyası Fevzi Şeker Güreş” turnuvasına başka spor branşları da eklenerek Türk Dünyası Spor Oyunlarına dönüştürülebilir.
- Türk Keneşinin koordinatörlüğünde olimpiik spor branşlarına Türk dünyasına ait bir geleneksel spor branşı ekletilebilir.
- Türk Keneşine bağlı olmak üzere sadece spor ilişkileri geliştirmeye yönelik kurumsal bir yapı (Örneğin, TÜRKSPOR) oluşturulabilir.
- Türk Cumhuriyetlerinde spor alanında çalışan akademisyenler “Türk Dünyası Spor

³³ <http://www.turkdunyasi.gazi.edu.tr/results.html>

³⁴ http://www.ajansspor.com/genelsporhaberleri/Genel/h/20101102/turk_dunyasi_universite_spor_birligi_kuruldu.html?ref=rss

³⁵ <http://worldethnosport.org/etno-oyunlar/1-dunya-etno-oyunlari/>

³⁶ <http://etnosporfestivali.com/kazananlar/>

Bilimcileri Derneği” adı altında toplanabilir.

- Zamanla unutulmaya başlamış veya unutulmuş olan Türk dünyasına ait olan Cambı-atmay, Cigitovka, Kız-kovu, Kök-böri/Ulak-tartış, Ooğdarış/eniş, Tıyın-enmey/Kuruş-aluu ve Yorga-salış gibi bu tür oyunların tekrar canlandırılması sağlanabilir.
- Türk Dünyası Üniversite Oyunları düzenli yapılarak bu oyunların tam bir olimpiyat şenliğinde geçmesi sağlanabilir.
- Türk Dünyasında düzenlenecek büyük sportif organizasyonların bütçeleri için ortak havuz oluşturulabilir.
- Keneş üyesi ülkelerin spor federasyonlarının bağlı olacağı “Türk Dünyası Spor Konfederasyonu” kurulabilir.

KAYNAKLAR

- Ahmet Azmi Yetim, Sosyoloji ve Spor, (İstanbul: Morpa Kültür Yayınları Ltd .Ş, 2005), s.130, s,158.
- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, <http://www.ayu.edu.tr/index.php?sayfa=bedenegitimi> (Erişim Tarihi: 01.06.2016).
- Всемирные игры кочевников 2014\ https://ru.wikipedia.org/wiki/Всемирные_игры_кочевников_2014 (Erişim Tarihi: 13.06.2016).
- Всемирные игры кочевников 2016, https://ru.wikipedia.org/wiki/Всемирные_игры_кочевников_2016 (Erişim Tarihi: 01.12.2016).
- Genel Bilgi, http://turkkon.org/tr-TR/genel_bilgi/1/10 (Erişim Tarihi: 13.05.2016).
- На Иссык-Куле завершились VIII Международные Спортивные игры стран СНГ, <http://www.kabar.kg/rus/sport/full/40093> (Erişim Tarihi: 02.06.2016).
- International Camp, <http://www.internationalcamp.co.uk/> (Erişim Tarihi: 01.06.2016).
- Kazananlar, <http://etnosporfestivali.com/kazananlar/> (Erişim Tarihi: 01.02.2017).
- Kültür, Eğitim ve Bilim İşbirliği, <http://www.turkkon.org/tr-TR/kultur-egitim-ve-bilim-isbirligi/3/33/33/37> (Erişim Tarihi: 01.06.2016).
- Müsabaka Sonuçları, <http://www.turkdunyasi.gazi.edu.tr/results.html> (Erişim Tarihi: 02.06.2016).
- Organizasyon Şeması, http://www.turkkon.org/tr-TR/organizasyon_semasi/1/11# (Erişim Tarihi: 13.05.2016).
- Osman, Mert, "Türk Konseyi (Keneşi) Türk Üniversiteler Birliği ve Türk Üniversiteler Birliği I. Genel Kurulu", Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı: 53, Ocak 2015, s,274.
- Spor Federasyonları, <http://www.sporahali.gen.tr/spor-federasyonlari.html> (Erişim Tarihi: 01.02.2017).
- Tarihçe, <http://manas.edu.kg/index.php/kurumsal/tanitim/tarih%C3%A7e> (Erişim Tarihi: 01.06.2016).
- Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi Kurulmasına Dair Nahçıvan Anlaşması, http://www.turkkon.org/Assets/dokuman/02_a_NahcivanAnlasmasi_Turkce_20140418_103111.pdf (Erişim Tarihi: 05.05.2016).
- Türk Dili Konuşan Devlet Başkanları VII. Zirve Toplantısının Bildirisi, [http://turkkon.org/tr-TR/istanbul-bildirisi-\(2001\)/4/911/911/292](http://turkkon.org/tr-TR/istanbul-bildirisi-(2001)/4/911/911/292) (Erişim Tarihi: 05.05.2016).
- Türkçe Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları Zirvesi Bakü Bildirisi, [http://turkkon.org/tr-TR/baku-bildirisi-\(2000\)/4/911/911/293](http://turkkon.org/tr-TR/baku-bildirisi-(2000)/4/911/911/293) (Erişim Tarihi: 05.05.2016).
- Türk Dili Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları Dokuzuncu Zirvesi Nahçıvan Bildirisi,

- http://www.turkkon.org/Assets/dokuman/03_a_NahcivanBildirisi2009_Turkce_9_Zirve_20140418_103500.docx (Erişim Tarihi: 05.05.2016).
- Türk Dünyası Üniversite Spor Birliği Kuruldu, http://www.ajansspor.com/genel_sporhaberleri/Genel/h/20101102/turk_dunyasi_universite_spor_birligi_kuruldu.html?ref=rss (Erişim Tarihi: 13.06.2016).
- Türk Halklarının Geleneksel Spor Oyunları, Editörler: Anvarbek Mokeyev, Fahri Unan, Olcobay Karatayev, Osman Yorulmaz, Ceenbek Alimbayev, Cengiz Buyar, *Türk Halklarının Geleneksel Spor Oyunları Uluslararası Sempozyumu (20-22 Kasım 2014) Bildirileri*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları Bışkek 2015, s. 271-272.
- Türk Keneşi İkinci Uluslararası Gençlik Kampı, <http://www.turkkon.org/tr-TR/turk-kenesi-ikinci-uluslararasi-genclik-kampi-basvurulari-basla-di/3/54/54/2807> (Erişim Tarihi: 01.06.2016).
- Türk Keneşi Türk Üniversiteler Birliği Toplantısı Yapıldı, <http://www.manas.edu.kg/index.php/haber-duyuru/2994--turk-kenesi-turk-universiteler-birligi-toplantisi-yapildi>(Erişim Tarihi: 17.02.2017).
- Türk Keneşi Birinci Gençlik ve Spor Bakanları toplantısı 4 Mart 2016 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilmiştir, <http://www.turkkon.org/en-US/turk-kenesi-birinci-genclik-ve-spor-bakanlari-toplantisi-4-mart-2016-tarihinde-istanbul%E2%80%99da-gerceklestirilmistir/3/1056/1056/2563> (Erişim Tarihi: 01.02.2017).
- What We Stand For, <http://www.theicss.org/en/about/section/what-we-stand-for/> (Erişim Tarihi: 01.06.2016).
- World Nomad Games 2016, <http://worldnomadgames.com/en/>, (Erişim Tarihi: 10.06.2016).
- I. Türk Üniversiteler Birliği Spor Oyunları, <http://turkunib.org/events/3/> (Erişim Tarihi: 16.02.2017).
1. Dünya Etno Oyunları (2018), <http://worldethnosport.org/etno-oyunlar/1-dunya-etno-oyunlari/> (Erişim Tarihi: 01.02.2017).
- 1.Uluslararası Türk Dünyası Çocuk Oyun ve Oyuncakları Kurultayı, <http://www.kongretakyimi.net/1-uluslararasi-turk-dunyasi-cocuk-oyun-ve-oyuncaklari-kurulta-yi/> (Erişim Tarihi: 01.06.2016).
- 12.Uluslararası Fevzi Şeker Güreş Turnuvası, <http://www.yeniakit.com.tr/haber/12uluslararasi-turk-dunyasi-fevzi-seker-gures-turnuvasi-167499.html> (Erişim Tarihi: 01.06.2016).
- 12.Uluslararası Türk Dünyası Fevzi Şeker Güreş Turnuvası Başlıyor, <http://hasbahcegazetesi.com/12-uluslararasi-turk-dunyasi-fevzi-seker-gures-turnuvasi-basliyor/> (Erişim Tarihi: 01.06.2016).
- 1992-2010 Zirveler Süreci, <http://www.turkkon.org/tr-TR/1992-2010-zirveler-sureci/4/911> (Erişim Tarihi: 13.05.2016).
- 2015 Avrupa Oyunları, https://tr.wikipedia.org/wiki/2015_Avrupa_Oyunlar%C4%B1 (Erişim Tarihi: 05.05.2016).

Келечек колубузда!

Gelecek Elimizde...